

2024-09-13

Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: ALLM 2024/198

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer A2024/00369

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ DELBETÄNKANDET ETT INKLUDERANDE JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKT DELMÅL MOT VÅLD, SOU 2024:21

Sammanfattning

Utredningen har enligt direktiven fått i uppdrag att föreslå ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck samt en ny målformulering för det sjätte delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Jämställdhetsmyndigheten instämmer med utredningens analys och bedömning gällande att regeringen inte bör införa ett särskilt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck. Jämställdhetsmyndigheten anser dock inte att det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra behöver en ny målformulering. Det nuvarande delmålet och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor omfattar redan alla former av mäns våld mot kvinnor och inkluderar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Myndigheten tillstyrker utredningens tillägg av psykisk integritet och livscykelperspektiv i förslaget om ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål.

Jämställdhetsmyndighetens övergripande synpunkter

Inledningsvis vill Jämställdhetsmyndigheten tydliggöra att vi inte anser att det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra behöver en ny målformulering. Det nuvarande sjätte delmålet är det tydligaste och mest konkreta delmålet. De sex jämställdhetspolitiska delmålen är odelbara och påverkar varandra, och tillsammans utgör de en helhet. Vidare syftar de fem första delmålen även till att uppnå delmål sex. Det finns stora utmaningar inom arbetet med det sjätte delmålet och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor¹ samt behov av att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, men lösningen är inte en ny formulering av det sjätte delmålet.

Det nuvarande sjätte delmålet och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor omfattar alla former av mäns våld och hot mot kvinnor och flickor i både privata och offentliga sammanhang.

¹ Skr 2016/17:10

Grunden i det befintliga sjätte delmålet och den nationella strategin är att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, samtidigt som den inkluderar allt våld i nära relationer, det vill säga även det våld som pojkar, män och hbtqi-personer utsätts för. Vilket framgår i Statskontorets analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin.² Den nationella strategins tillämpningsområde är alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck som exempelvis könsstympning av flickor och kvinnor, barnäktenskap och tvångsäktenskap. Strategin omfattar vidare prostitution och människohandel för sexuella ändamål liksom kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning. Strategin tydliggör att när det gäller våld från en närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, syftar insatser inom strategin till att även motverka mäns och pojkars utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors utövande av våld. Alla individer som utsätts för våld i nära relationer eller andra former av våld, har rätt till adekvat stöd och skydd, även det våld som män, pojkar och hbtqi-personer utsätts för.

Målet med svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för ojämnt maktförhållande mellan män och kvinnor. Det har lett till mäns överordnande position såväl i samhället som i relation till kvinnor,³ som påverkar maktförhållanden i både privata och offentliga sammanhang mellan kvinnor och män. Till exempel så tjänar kvinnor mindre än män, och på en livstid skiljer sig den disponibla inkomsten med 6,3 miljoner kronor.⁴ Kvinnor utför mer obetalt hem- och omsorgsarbete och är föräldralediga längre. Kvinnor tar ut nästan 70 procent av föräldradagarna⁵ och vabbar oftare och mer. Ett exempel på strukturellt våld mot kvinnor är eftervåld; det våld som fortsätter även när relationen är avslutad.

Synpunkter enligt utredningens disposition

7 Analys och bedömning angående ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

7.2 Det bör inte införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck.

Jämställdhetsmyndigheten delar utredningens analys och bedömning om att regeringen inte bör införa ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare delar även myndigheten utredningens beskrivning av att det både finns tydliga skillnader mellan hedersrelaterat våld och förtryck och andra våldsformer, men också likheter. Det sjätte delmålet och den nationella strategins tillämpningsområden omfattar även hedersrelaterat

² Statskontoret *Mäns våld mot kvinnor En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin 2021:3* Stockholm, februari 2021

³ Istanbulkonventionen tillgänglig här: [DisplayDCTMContent \(coe.int\)](https://www.coe.int)

⁴ Jämställdhetsmyndigheten: Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet, 2023, tillgänglig: <https://jamstalldetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/delmal-2-ekonomisk-jamstalldhet/>

⁵ Jämställdhetsmyndigheten, *delmål 4 jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet* tillgängligt: [Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldetsmyndigheten.se\)](https://jamstalldetsmyndigheten.se/delmal-4-jamn-fordelning-av-det-obetalda-hem-och-omsorgsarbetet/)

våld och förtryck. Hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig särskilda uttryck, till exempel barn- och tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och kvinnor, men har också flera likheter med övriga former av våld som omfattas av det sjätte delmålet.

I Istanbulkonventionen⁶ hanteras hedersrelaterat våld och förtryck tillsammans med mäns våld mot kvinnor och våld i hemmet. Konventionen föreskriver att medlemsstaterna ska genomföra en samordnad politik på området. Jämställdhetsmyndigheten instämmer helt med utredningens bedömning att ett särskiljande kan försvåra styrning och uppföljning av området samt motverka lokala och regionala aktörers möjlighet att tillhandahålla rätt insatser.

Ett särskilt delmål riskerar också att skapa stuprör och försvaga kopplingen till övriga former av våld. Det är ofta svårt för yrkesverksamma att i det praktiska arbetet särskilja hedersrelaterat våld och förtryck från andra former av våld. Även om det finns skillnader så signalerar ett särskilt delmål att ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck är väsensskilda från ärenden som handlar om andra våldsformer. Detta kan medföra flera risker i det praktiska arbetet, exempelvis initialt i ett ärende, och snarare försvåra våldsutsattas tillgång till stöd och skydd. Det är också vanligt att en person är utsatt för flera våldsformer samtidigt, till exempel både hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relationer.⁷ Myndigheten instämmer med utredningens bedömning om att det finns brister i myndigheternas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, vilket Jämställdhetsmyndigheten även lyft i flera rapporter.⁸ Ett par länsstyrelser lyfter i sina årsredovisningar till Jämställdhetsmyndigheten att nedskärningar och bristande kunskap resulterar i låg mottagarkapacitet i många kommuner, vilket också är en bidragande faktor till att myndigheters arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck brister.⁹

Yrkesverksamma som möter barn, unga och vuxna som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, behöver ha kunskap om hela området och om likheter och skillnader, för att kunna erbjuda våldsutsatta adekvat stöd och skydd. Myndigheten delar utredningens uppfattning att det finns stora behov av att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, både på strategisk och operativ nivå, för att möjliggöra ett effektivt förebyggande arbete, tillhandahålla kunskapshöjande insatser och välfungerande arbetssätt och metoder till yrkesverksamma samt säkerställa stödinsatser till de utsatta målgrupperna. Att införa ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck löser dock inte dessa behov. Det som krävs är snarare riktade insatser, tydlig samordning i förvaltningen, utveckling, spridning och implementering av kunskap samt uppföljning av genomförda insatser.

Ytterligare vill Jämställdhetsmyndigheten påtala att området hedersrelaterat våld och förtryck inte är osynliggjort. Detta framgår tydligt i regeringens

⁶ [Istanbulkonventionen](#)

⁷ Jämställdhetsmyndigheten, *Brister i kunskap, stöd och insatser Redovisning av uppdraget stärkt arbete mot prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck* Göteborg, juni 2022 Rapport 2022:21

⁸ Jämställdhetsmyndigheten *Från förebyggande till brottsförebyggande - hela kedjan behövs* Göteborg, september 2023 Rapport 2023:16, Jämställdhetsmyndigheten, *När barn tvingas ta ansvar för sitt eget skydd*, Göteborg, oktober 2023 Rapport 2023:15, Jämställdhetsmyndigheten *Arbetet mot könsstympning av flickor och kvinnor* Göteborg, februari 2021 Rapport 2022:05

⁹ Länsstyrelsernas rapportering mäns våld mot kvinnor 2023 till Jämställdhetsmyndighet, Förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor

åtgärdsprogram¹⁰ samt både i pågående och nya uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten och andra myndigheter.

8. Förslag till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål

8.1 Ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål

8.1.1 Förslag till ett mer inkluderande delmål för att förebygga och bekämpa våld.

Förslag: *Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet.*

Utredningen har enligt direktiven fått i uppdrag att föreslå en ny målformulering för delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Jämställdhetsmyndigheten anser dock att det inte är det nuvarande delmålets formulering som utgör hindret för att uppnå ett jämställt samhälle fritt från våld. Att lägga till fler grupper och olika former av våld i målformuleringen kommer sannolikt inte att minska våldet och öka jämställdheten. Såsom utredningen skriver så är utmaningarna snarare till exempel att arbetet inte bedrivs i befintliga strukturer och att det saknas indikatorer för att följa upp alla områden som omfattas av den nationella strategin.

Det Jämställdhetsmyndigheten främst motsäger sig är att de olika formerna av våld likställs. Förslaget på delmål är utformat genom en uppräkningslista av olika våldformer, vilket osynliggör att mäns våld mot kvinnor utgör det största jämställdhetsproblemet. Mäns, pojkars och hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer går inte att likställas med det strukturella våld som kvinnor och flickor utsätts för av män och pojkar. Detta framgår i ett flertal av Jämställdhetsmyndighetens rapporter.¹¹ Enligt WHO är mäns våld mot kvinnor en global pandemi och en av tre kvinnor världen över utsätts för mäns våld under sin livstid.¹² I Sverige utsätts 35,3 procent av kvinnor under sin livstid.¹³ Förra året mördades tio kvinnor av sin man eller exman. Inga män dödades, och samma siffror gäller för 2022. Att mäns våld mot kvinnor är mer omfattande och grövre framgår bland annat i ett flertal rapporter om dödligt våld.¹⁴

Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt samhällsproblem som drabbar alla kvinnor och flickor, även om de inte är direkt utsatta för det, då hotet om våld, det vill säga det latenta våldet, är något som alla kvinnor och flickor förhåller sig till genom

¹⁰ Regeringskansliet *Fri och trygg utan våld och förtryck Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026* Stockholm, juni 2024

¹¹ Jämställdhetsmyndigheten, *När barn tvingas ta ansvar för sitt eget skydd*, Göteborg, oktober 2023 Rapport 2023:15, Jämställdhetsmyndigheten Att leva med skyddade personuppgifter – behovet av samhällets långsiktiga stöd, Göteborg, mars 2023 Rapport 2023:04, Jämställdhetsmyndigheten, *Uppgifter om våld är inget undantag*, Göteborg, januari 2022 Rapport 2022:1

¹² WHO: Violence against women Tillgängligt: https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_3

¹³ Brottsförebyggande rådet, *Brott i nära relation Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden* Brottsförebyggande rådet 2024

¹⁴ Caman, Shilan och Skott, Sara: Dödligt partnervåld mot unga. Forskningsrapport, Karolinska Institutet och Mittuniversitet, november 2023 Socialstyrelsen, *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023*, januari 2024 samt Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relation rapport Dödligt våld i nära relationer 2000-2016. Februari 2024

hela livet.¹⁵ Utöver det, belyser mäns våld mot kvinnor att det inte handlar om avvikande individer, utan om samhällsstrukturer och att våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsklasser. Majoriteten av de som utsätts inom alla våldsformer som utredningen räknar upp (våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och utnyttjande i prostitution och människohandel) är flickor och kvinnor. Våldet, i dess olika former utövas till en absolut majoritet av män, även när de våldsutsatta är pojkar, män eller hbtqi-personer. Utöver det så visar Folkhälsomyndighetens rapporter att den grupp som främst är utsatt för sexuella trakasserier och övergrepp bland hbtqi-personer är homo- och bisexuella kvinnor.¹⁶

Jämställdhetsmyndigheten anser även att det nya förslaget på målformulering osynliggör kopplingen mellan makt, kön och våld. Vilket även försvårar det våldsförebyggande arbetet, då förståelsen för kopplingen mellan kön, makt och våld, liksom hur olika former av våld är tätt sammanflätade, utgör grunden för det våldsförebyggande arbetet. Därför bör det våldsförebyggande arbetet ha en genusförändrande ansats¹⁷ och bland annat belysa de normer och värderingar kring kön som upprätthåller våldet.

Även i det föreslagna delmålet andra led anser Jämställdhetsmyndigheten att utredningens förslag förminskar det våld och förtryck som kvinnor och flickor utsätts för, när kön inte skrivs ut. Exempelvis i punktlistans första punkt så står det *“allas lika rätt och möjlighet till kroppslig integritet som handlar om att alla, oavsett kön, ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion, inklusive frihet från sexuellt våld och sexuella övergrepp av närstående, bekanta eller obekanta i det privata och offentliga”*. Avsaknaden av kroppslig integritet är en del av det strukturella våldet som drabbar flickor och kvinnor, framför allt när det kommer till reproduktion. Flickors och kvinnors underordnade roll i alla samhällen världen över är sprungen just från kvinnors roll i reproduktionen.¹⁸ Genom att skriva alla, så förloras förståelsen för kvinnors utsatthet just i relation till den kroppsliga integriteten och framför allt i reproduktionen.

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens skrivning om livscykelperspektiv för att synliggöra våld i ungas relationer, framför allt pojkars våld mot flickor, och våld mot äldre.

Vidare tillstyrker myndigheten utredningens tillägg kring psykisk integritet som syftar till att tydliggöra den ökning av hot och trakasserier som sker på den digitala arenan och som i stor utsträckning påverkar den psykiska integriteten.

Övriga synpunkter

Avslutningsvis vill Jämställdhetsmyndigheten påtala att i framtagandet av en ny nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är det viktigt att

¹⁵ SOU 2015:55 och Brottsförebyggande rådet 2023, tillgängligt: [Nationella trygghetsundersökningen 2023. Om utsatthet, otrygghet och förtroende. \(bra.se\)](#)

¹⁶ Folkhälsomyndigheten (2019) Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017 – Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017

¹⁷ Genusförändrande ansats: en ansats som försöker förändra genusnormer och främja mer jämställda relationer mellan män och kvinnor. Detta genom att kritiskt reflektera kring, ifrågasätta eller förändra institutionella praktiker och bredare sociala normer som skapar och återskapar ojämställdhet och mäns och kvinnors sårbarhet. World Health Organization (2007), *Engaging men and boys in changing gender-based inequity in health: Evidence from programme interventions*.

¹⁸ Kvinnokonvention CEDAW [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979 | OHCHR](#)

arbetet mot våld är sammanhållet. Politiken och styrningen bör bedrivas samordnat och integreras inom fler politikområden för att skapa en långsiktig och förankrad nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Sophie Nilsson
Maria Björsson
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg, samt enhetschef Mikael Thörn deltagit.